

T.B.M.M.
HALKLARIN DEMOKRATİK PARTİSİ
Grup Başkanlığı
Sayı : 122
Tarih : 15.03.2015

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

2839 Sayılı Milletvekili Seçim Kanunu'nda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun
Teklifi gerekçesi ile birlikte ekte sunulmuştur.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Pervin BULDAN

HDP Grup Başkanvekili

İstanbul Milletvekili

İdris BALUKEN

HDP Grup Başkanvekili

Diyarbakır Milletvekili

TBMM
KANUNLAR ve KARARLAR BŞK.LİĞİ
15 Temmuz 2015
BİREYİ

TBMM
GENEL EVRAK
15 Temmuz 2015
No: 8833

GENEL GEREKÇE

Seçim barajı, siyasi partilerin parlamentoda temsil hakkı elde etmesi için, toplam geçerli oy sayısının belli bir yüzdesini almalarını zorunlu kılan düzenlemedir. Bu düzenlemede barajın oranının yüksek olması durumunda bazı toplumsal gruplar parlamentoya girememekte, bu durum da söz konusu kesimlerin ekonomik, siyasi, kültürel vs. talep ve beklentilerinin parlamentoda temsil edilmesi imkânının önü tıkanmaktadır. Seçim barajının yüksek tutulması ile ilgili olarak ortaya konan gerekçe, siyasi istikrarı sağlamak olsa da demokrasinin önüne konulmuş bir engel olarak uygulamada yerini bulduğu gerçeğı göz ardı edilmemelidir. Nitekim toplumsal mücadelelerin demokratikleşmeyi talep eden yönünün kuvvetlendiğı bir çağda, demokrasinin geliştirilmemesi istikrar sağlamaya değil, gittikçe otoriterleşen bir yönetimin vuku bulmasına neden olmaktadır. Dünyanın her tarafında demokrasi ve birlikte yönetme taleplerinin yoğunlaştığı gerçekliğinden hareketle, artık siyasi istikrar karar alma süreçleri tek bir siyasal görüşün elinde olunca değil, toplumsal çeşitliliğın demokratik bir yönetime yansıdığı noktada sağlanmaktadır.

Seçim sistemlerinde nispi temsil sistemini uygulayan demokratik ülkelerin bir kısmında seçim barajları uygulanmakta ise de bu barajlar %1 ile %5 arasında değişmektedir. Almanya'da %5, Avusturya'da %4, Hollanda'da %0,67, İtalya'da %4 seçim barajı uygulanmaktadır. Türkiye'de ise bu oran %10'dur.

Türkiye'de seçim barajı ilk kez 1961 yılında uygulanmaya başlanmıştır. Bu dönemde daha önce uygulamada olan çoğunluk sistemi terk edilmiş, yerine seçim çevresi barajlı temsili sistem getirilmiştir. 1980 Askeri Darbesi sonrasında, 10.06.1983 tarih ve 2829 sayılı Milletvekili Seçimi Kanununun 33. Maddesiyle, ülke genelinde kullanılan geçerli oyların yüzde 10'unun geçemeyen siyasi partilerin hiçbir şekilde milletvekili çıkaramayacakları öngörülerek %10'luk bir ülke barajı getirilmiştir. Halen yürürlükte olan baraj, Avrupa ülkeleri arasındaki en yüksek baraj oranına sahiptir. Seçmen iradesinin parlamentoya yansması, toplumsal hak mücadelelerinin parlamento aracılığıyla kamuoyuna mal olması gibi demokratik toplumun gereklilikleri önündeki en büyük engel, yüksek seçim barajıdır. 2002 yılında yapılan Milletvekili seçimlerinin sonuçları, bu temsiliyet krizinin bir örneğı olarak önümüzde durmaktadır. 2002 seçimlerinde 19 siyasi parti seçime girmiştir. Bu 19 siyasi partiden sadece ikisi parlamentoda yer alabilmiş geri kalan siyasi partiler parlamentoda yer bulamamıştır. Parlamentaoya giren iki partinin toplam aldıkları oy oransal olarak %47 olmuştur. Yani bir anlamıyla seçmenlerin %53'ünün iradesi parlamentoya yansımamıştır.

İl bazlı seçim sonuçlarında oyların büyük çoğunluğunu alan bazı siyasi parti adayları parlamentoya girememiş, bu ve ülkedeki genel baraj oranıyla ilgili bu tür sorunlar sonucunda demokratik sisteme toplumsal güven ve destek olabildiğince azalmıştır. Seçim barajı bir yandan demokratik sisteme olan inancı köreltmekte, diğer yandan ise belli bazı siyasal gruplara ülkeyi tüm kurumları ile yönetme şansı vermektedir. Temsili demokrasi ile otoriter yönetim tarzı arasındaki geçişkenlik, daha fazla demokrasi isteyen toplumlarda göz önünde bulundurulmak durumundadır. Dolayısıyla Türkiye demokrasi deneyiminde ortaya çıkan siyasal tablo, otoriterleşen bir yönetim tarzıdır. Otoriterleşmenin merkezi olarak konumlandığı her siyasal sistem eninde sonunda toplumsal kutuplaşmayı, yozlaşmayı ve ayrışmayı beraberinde getirmektedir. Nitekim 7 Haziran 2015 Milletvekili seçimlerinde ortaya çıkan halk iradesi Türkiye’de otoriterleşme yerine demokratikleşmenin esas alınması gerekliliğinin, ayrışma ve kutuplaşmanın terk edilmesi ihtiyacının net mesajıydı.

Farklı fikirlerin parlamentoda yer alamaması, hak mücadelelerinin parlamentoya yansımaması, her grubun hak taleplerini kendisinin dile getirememesi, karar alıcılığın dar elit bir grup tarafından icra edilmesi istikrar adı altında istikrarsızlığın beslenip büyütülmesi demektir.

Seçmenin irade beyanı parlamentoya yansıdığı oranda bir demokratik sistemden bahsedebiliriz. Nitekim teorik olarak kurgulanan eşit oy hakkı kavramını da böyle okumak gerekir. Eşit oy hakkı salt her oyun aynı etkide sayıma tabi tutulması değil, aynı zamanda her oyun aynı etkide temsil hakkının sağlanması demektir. Yani sandığa oy olarak konulan her bir irade beyanının halkın egemenliğinin temsil edildiği parlamentoda kendine yer bulabilmesidir.

Tarihin akışına uyum sağlanması hem Ortadoğu hem de Türkiye için kaçınılmaz bir gerçekliktir. Bu uyumun sağlanmasında esas alınması gereken demokrasinin yaşamsallaştırılması ve kurumsallaştırılmasıdır. Türkiye demokrasisinin seçme ve seçilme ile ilgili sorunlarını gidermek ve her türden siyasal görüşün parlamenter sistem çatısında yaşam bulmasını sağlamak kaçınılmaz siyasal gerekliliktir. Türkiye’nin içeride birlikte yaşamı inşa etmesi ve Ortadoğu’daki demokratik misyonunu oynaması açısından temsilde adaletin sağlanması hayati önemdedir.

Demokrasinin demokratikleştirilmesi gerekliliğine riayet etmenin başlangıcı ise seçim barajının kaldırılmasıdır. Seçim barajının kaldırılması toplumsal barışın tesisi, güçlü ekonomi, demokrasinin güvenceye alınması, hukukun güvenceye alınması, siyasal rekabetin barışçıl yollardan yapılarak istişare kültürünün gelişmesi gibi birçok kazanımın kapılarını aralayacaktır.

MADDE GEREKÇELERİ

MADDE 1- Yapılan değişiklik ile hâlihazırda uygulanagelen yüzde on oranındaki seçim barajının tamamen kaldırılarak, ÷lke idaresine tüm toplumsal kesimlerin ve siyasal grupların herhangi bir anti demokratik engele maruz kalmadan, katılımı amaçlanmıştır.

MADDE 2- Yasanın yürürlük tarihidir.

MADDE 3- Yürütme maddesidir.

**MİLLETVEKİLİ SEÇİM KANUNU'NDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR
YASA TEKLİFİ**

MADDE 1- 2839 Sayılı Milletvekili Seçim Kanunu'nun *genel baraj ve hesaplanmasını* düzenleyen 33 üncü maddesi yasa metninden çıkarılmıştır.

MADDE 2- Bu yasa yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3- Bu yasa hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.